

OPETTAMISEN filosofia

YLIOPPILASKIRJOITUSTEN FILOSOFIEN PALKITSEMISTILAISUUS

Kesäkuun helteisimpänä päivänä, 14. 6. 1995 filosofit eivät kokoontuneet Sokrateen ja ystäviensä tapaan Plataanipuun alle, vilvoittelemaan varpaitaan solisevassa lähteessä, vaan opetushallituksen Hakaniemien betonikolossiin. Siellä he palkitsivat kaksi ylioppilaskirjoituksissa filosofian tehtäviä ansiokkaasti käsitellyttä kevään ylioppilasta. Palkitut olivat Otso Huopaniemi Helsingin Suomalaisesta Yhteiskoulusta ja Jaakko Joutsu Riihimäen lukiosta.

niin & näin -lehden, Filosofian ja elämäntutkimustiedon opettajat ry:n, Vastapainon ja Gaudeamuksen lahjoittamat palkinnot luovutti Esa Saarinen. Hän totesi puheessaan filosofian merkityksen paljastuvan ei-filosofiassa: teollisuuden, kaupan, lääkärin praktiikkojen, jääkiekkovalmentajien ja muun yleensä filosofialle ulkoiseksi katsotun tehokkaassa toiminnassa. Otso Huopaniemi uskalsi tätä hivenen epäillä — onhan filosofia yleensä nähty tehokkuuden mittareiden vastavoimana?

Saarisen ajatus filosofialle ulkoisen paljastamista merkityksistä kävi palkittujen kohdalla kuitenkin tavallaan toteen: molemmat sanoivat toki jatkavansa filosofian parissa, mutta filosofian opiskelua he eivät aio aloittaa esimerkiksi yliopistossa. Tähänkin asti heidän filosofian opiskelunsa oli tapahtunut enemmän omin voimin kuin opettajien johdolla. Jaakko Joutsu totesi löytäneensä filosofiaa enemmän karateharjoituksista kuin koulun tunneilta.

Aivan ilmeistä on, ettei opettajien kannata ryhtyä väkisin harjoittamaan oppilaitaan filosofian palkintoja ja opintoja varten: harrastuneisuus, oma vapaamielinen kiinnostus asiaan, oli ainakin tämänvuotis-

Esa Saarinen jakoi palkinnot Jaakko Joutsulle (vas.) ja Otso Huopaniemelle.

ten palkittujen filosofisuuden lähtökohta. Toisaalta mitään kovin romanttista palkittujen filosofoinnissa ei voinut nähdä. Kun kysyttiin, miten he olivat valmistautuneet filosofian reaalikysymyksiin, vastasi toinen palkituista lakonisesti: "lukemalla". Filosofian voi nähdä reaaliaineena siinä kuin minkä tahansa muunkin aineen. Siinä menestymiseen pätevät samat protestanttisen työetiikan lait.

Juhlatunnelman kohottamiseksi Jarkko S. Tuusvuori viihdytti paikalle kokoontuneita suomentamallaan Jacques Prévertin runolla *Niskuri*.

Niskuri

Hän sanoo päällään ei
mutta hän sanoo sydämellään kyllä
hän sanoo kyllä sille mitä rakastaa
hän sanoo opettajalle ei
hän seisoo
häntä kuulustellaan
ja kaikki ongelmat esitetään
äkkiä hänet vie hullu nauru
ja pyyhkii kaiken pois
luvat ja sanat
päivämäärät ja nimet
lauseet ja ansat
ja opettajan uhkailusta huolimatta
ihmelasten ivahuutojen alla
kaikenvärisillä liiduilla
surun taululle
hän piirtää onnen kasvot.

Teksti Mika Saranpää

Ohessa julkaistavassa kirjoituksessa opetushallituksen filosofian ja elämäntutkimustiedon ylitarkastaja Pekka Elo esittää oman arvionsa filosofiasta reaalikokeessa. Elo on myös yksi ylioppilaskirjoitusten filosofian sensoreista.

Pekka Elo

MISTÄ SUUNTAA FILOSOFIAN TEHTÄVILLE REAALIKOKEESSA?

Lukion filosofian aseman vahvistamisella haetaan vauhtia ajattelutaitojen oppimiseen ja syvällisempään tietokäsitykseen. Mitä vaatimuksia tämä linja asettaa filosofian tehtäville reaalikokeessa? Täytyyhän lukion päättökokeen tukea sitä linjaa, jota oppiaineen opetus toteuttaa. Samalla reaalikokeesta muodostuu välietappi opinnoissa, joista pitäisi "ei ylioppilastutkintoa vaan elämää varten".

1. Mikä erottaa filosofian vastuksen yleisestä pohdiskelusta? Reaalikokeen useimmat aineet perustuvat omien erityistieteidensä perinteiseen näkökulmaan ja puhetapaan. Jos tehtävä kuuluisi "Eläinkokeiden ongelmia", hahmottuisi siitä selvästi biologian ja psykologian perustalta lähtevät vastaustavat. Jos tehtävä olisi filosofiassa, niin hyvilläkään psykologian koejärjestelyn kuvauksilla ja problematisoinneilla ei heru montakaan pistettä. Mutta menkäämme eteenpäin ja kysykäämme missä vaiheessa puhe koejärjestelyistä tavoittaa tieteenfilosofisen kysymyksenasettelun? Näkyykö tämä uusien käsitteiden mukaantulona ja toisenlaisena näkökulmana ongelmaan?

Edelliseen tehtävään filosofiassa on luontevaa vastata pohtimalla eläinkokeiden eettistä oikeutusta. Mutta tässäkin filosofian puhettavalle pitää asettaa kriteereitä. Eläinkokeiden kivuliaisuuden voittelu ei ole vielä filosofiaa. Tarvitaan kriittistä ja käsitteellistä ongelman pohdintaa, jonka sisältönä on tässä tapauksessa eettisen oikeuttamisen näkökulma.